

سۇئال

بىزنىڭ قىلغان ئەمەللىرىمىز پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا كۆرسۈتىلەمدۇ؟ بۇ ھەقتە سەھىھ ھەدىس بارمۇ؟.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

سەھىھ ھەدىسلەردە بايان قىلىنغان مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا يوللىغان دۇرۇت-سالاملىرى رەسۇلۇللاھ سەلەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يەتكۈزۈلىدۇ. ئەۋس ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ كۈنلىرىڭلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى جۈمە كۈنىدۇر، ئۇ كۈندە ئادەم ئەلەيھىسسالام يارىتىلدى، ئۇ كۈندە ۋاپات تاپتۇرۇلدى، ئۇ كۈندە سۈر چىلىندۇ، ئۇ كۈندە ھەممە ھۇشسىزلىنىدۇ، ئۇ كۈندە ماڭا كۆپ دۇرۇت-سالام يوللاڭلار، سىلەرنىڭ يوللىغان دۇرۇت-سالاملىرىڭلار ماڭا يەتكۈزۈلىدۇ»، ساھابىلار: ئې ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! سەن قەبىردە چىرىپ كەتكەن تۇرساڭ، بىزنىڭ يوللىغان دۇرۇت-سالاملىرىمىز ساڭا قانداق يەتكۈزۈلىدۇ؟ دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا زېمىنغا پەيغەمبەرلەرنىڭ جەسىدىنى ھارام قىلدى» دېدى. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 1047-ھەدىس. نىسائى رىۋايىتى 1374-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ "ئىرۋائۇل غەلىل" 1-توم 34-بەتتە كەلتۈرگەن.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالانىڭ زېمىندا ساياھەت قىلىپ ئايلىنىپ يۈرىدىغان پەرىشتىلىرى بولۇپ، ئۇلار ماڭا ئۈممىتىمىزنىڭ سالاملىرىنى يەتكۈزۈىدۇ». [نىسائى رىۋايىتى 1282-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ، "سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى" 6-توم 842-بەتتە كەلتۈرگەن].

دۇرۇت-سالامدىن باشقا ئەمەللەرنىڭ پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا توغرىلىنىدىغانلىقى ياكى كۆرسۈتىلىدىغانلىقى توغرىسىدا بايان قىلىنغان سەھىھ دەلىللەر بارلىقىنى بىلمەيمىز.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇدىن زىكىر قىلىنغان ئىلگىرىكى ھەدىستە، بەزىلەر: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا ئۈممىتىمىزنىڭ ئەمەللىرى توغرا قىلىنىدۇ، (يەنى كۆرسۈتىلىدۇ) دەپ زىيادىنى قېتىپ رىۋايەت قىلغان.

بەزىلەر "ئەلمۇسنەد" 5-توم 308-بەتتە ھەدىسنىڭ ئىسنادىنى بايان قىلىپ مۇنداق دېگەن: "ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن

بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ تائالانىڭ زېمىنىدا ئايلىنىپ يۈرىدىغان پەرىشتىلىرى بولۇپ، ئۇلار ماڭا ئۇممىتىمنىڭ سالامىنى يەتكۈزىدۇ». پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مېنىڭ ھاياتىم سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر، سىلەر سۆزلىشىشىلەر ۋە سىلەر بىلەنمۇ سۆزلىشىدۇ، ۋاپاتىمۇ سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر، سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلار ماڭا توغرا قىلىنىدۇ، ئۇنىڭدا ياخشىلىقنى كۆرسەم ئاللاھ تائالاغا ھەمدە ئېيتىمەن، يامانلىقنى كۆرسەم ئاللاھ تائالادىن سىلەر ئۈچۈن ئىستىغپار تەلەپ قىلىمەن». بۇ ھەدىسنىڭ ئاخىرىنىڭ ئابدۇللاھ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغانلىقىنى پەقەت مۇشۇ يولدىن ۋە مۇشۇ ئىسنادتىنلا بىلىمىز.

شەيخ ئەلبانى يۇقىرىدىكى ھەدىسنىڭ زەئىپ ئىكەنلىكىنىڭ يولىنى چۈشەندۈرۈپ، بۇ ھەدىسنى بىر قانچە راۋىيلار ئاخىرىدىكى «ئۇممىتىمنىڭ ئەمەللىرى ماڭا توغرا قىلىنىدۇ» دېگەن زىيادە سۆزنى قاتماي رىۋايەت قىلغان، بۇ زىيادىنى پەقەت ئابدۇلمەجىد ئىبنى ئابدۇلئەزىز ئىبنى ئەبى رۇۋاد دېگەن راۋىي يالغۇز كەلتۈرگەن، ھەدىس ئالىملىرى ئۇ كىشىنىڭ ئېسىدە تۇتۇش قابىلىيىتى توغرىسىدا سۆز قىلغان، ھەدىس ئالىملىرىنىڭ قارىشىدىكى قائىدە بويىچە، بۇ راۋىي كەلتۈرگەن ئارتۇق سۆز رەت قىلىنىدۇ. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: "ئىشەنچلىك ھەدىس ئالىملىرىدىن بىر جامائەت ھەدىسنىڭ سۇپياندىن «مېنىڭ ھاياتىم سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر....» دېگەن سۆزنى زىيادە قىلىنغان رىۋايەتكە ئىتتىپاق كەلگەن، ئاندىن بۇنىڭغا ئەمەش ئەگەشكەن، بۇ زىيادىنى ئابدۇلمەجىد ئىبنى ئابدۇلئەزىز ئىبنى ئەبى رۇۋاد يالغۇز رىۋايەت قىلغانلىقى ۋە ئۇنىڭ مۇسلىم راۋىيلىرىدىن تۇرۇقلۇق ئۇنىڭ ئېسىدە تۇتۇشى توغرىسىدا ھەدىس ئالىملىرى سۆز قىلغانلىقى ئۈچۈن مېنىڭ قارىشىمدا بۇ زىيادە رىۋايەتنىڭ شازىيەنى ئۆزىدىن ئىشەنچلىك راۋىينىڭ رىۋايىتىگە زىت ئىكەنلىكى ئىپادىلەندى. بەزى ئالىملار ئۇنى ئىشەنچلىك راۋىي دېگەن، يەنە بەزى ئالىملار ئۇنى زەئىپ راۋىي دەپ، زەئىپلىك سەۋەبىنى بايان قىلىدۇ:

خەلىلى مۇنداق دەيدۇ: ئۆزى ئىشەنچلىك، لېكىن ھەدىستە خاتا كەتكەن.

نەسائىي مۇنداق دەيدۇ: ئۇ ھەدىستە كۈچلۈك ئەمەس، ئەمما ھەدىسى يېزىلىدۇ.

ئىبنى ئابدۇلبەر مۇنداق دېگەن: مالىكتىن ھەدىس رىۋايەت قىلىپ خاتا كەتكەن.

ئىبنى ھىببان "ئەلمەجرۇھىين" 2-توم 152-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: ئۇنىڭ رىۋايەت قىلغان ھەدىسى بەك ئىنكار قىلىنىدۇ، ھەدىسلەرنى ئالماشتۇرۇۋېتىدۇ، مەشھۇر راۋىيلاردىن مۇنكەر ھەدىسلەرنى رىۋايەت قىلىدۇ، ئۇ كىشىنىڭ رىۋايىتى تەرك قىلىنىشقا لايىق.

مەن دەيمەن: شۇنىڭ ئۈچۈن ھاپىز ئىبنى ھەجەر "تەقىرىب" تە: راستچىل ئەمما خاتا كېتىدۇ دېگەن.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان سۆزلەرنى بىلگەن ۋاقتىڭىزدا، ھاپىز ھەيسەمىنىڭ "ئەلمەجمۇئ" 6-توم 24-بەتتە: بۇ ھەدىسنى بەزىلار رىۋايەت قىلغان، راۋىيلىرى سەھىھ راۋىيلار دېگەن سۆزى راۋىيلارنىڭ ئارىسىدا سەھىھ ئىكەنلىكى توغرىسىدا سۆز

قىلىنغانلىقى يوق دېگەننى خىيال قىلدۇرىدۇ، مۇمكىن سۇيۇتتى مۇشۇ سۆزنى چىقىش قىلىپ تۇرۇپ، "خەسائىسل كۇبرا" 2-توم 281-بەتتە "ئىسنادى سەھىھ" دېگەن.

شۇنىڭ ئۈچۈن مەن دەيمەنكى، ھەيسەمىنىڭ ئۇستازى ھاپىز ئىراقىي بەزىلارنىڭ ئىسنادىنى تەھقىق قىلغاندا بەك ئىنچىكىلەپ، "تەخرىج ئىھيائىل ئۇلۇم" 4-توم 128-بەتتە مۇنداق دېگەن: راۋىيلىرى سەھىھ راۋىيلار لېكىن ئابدۇلمەجىد ئىبنى ئەبى رۇۋادتىن گەرچە مۇسلىم ھەدىس رىۋايەت قىلغان، ئىبنى مەئىن ۋە نىسائى ئىشەنچلىك دېگەن بولسىمۇ، بەزى ئالىملار زەئىپ دېگەن.

"تەقىب" 3-توم 297-بەتتە ئىسنادى ياخشى دېگەن بولسىمۇ، مېنىڭ قارىشىمدا ئىسنادى ياخشى ئەمەس، چۈنكى ئابدۇلمەجىد ئۆزىدىن ئىشەنچلىك راۋىيلارغا مۇخالىپەتچىلىك قىلغان، مانا بۇ بۇ ھەدىسنىڭ ئىلتىدۇر.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.

شۇنداق، بۇ ھەدىسنىڭ ئىسنادى بەك ئىبنى ئابدۇللاھ مۇزەنىدىن مۇرسەل ھالەتتە سەھىھ دېيىلگەن.

سۆزنىڭ خۇلاسىسى: ھەدىس ھەممە يوللىرى بىلەن زەئىپ، ھەدىسنىڭ ئەڭ ياخشى ئىسنادى بەك ئىبنى ئابدۇللاھ مۇزەنىدىن مۇرسەل ھالەتتە رىۋايەت قىلىنغىنى بولۇپ، مۇرسەلمۇ ھەدىس ئالىملىرىنىڭ قارىشىدا زەئىپ ھەدىسنىڭ بىر تۈرى ھېسابلىنىدۇ. "زەئىپ ھەدىسلەر توپلىمى" 2-توم 404-406-بەت.

بۇ ھەقتە تەپسىلى مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن شەيخ تارىق ئەۋزۇللاھنىڭ "شاۋاھىت ۋە مۇتابىئاتلار بىلەن ھەدىسنى كۇچلاندىرۇش توغرىسىدىكى تەلىماتلار" 365-368-بەتكە قارالسۇن.

ئاندىن بۇ ھەدىس ئۆزىدىن بەك سەھىھ بولغان ماۋۇ ھەدىسكە زىت كېلىدۇ، بۇ ھەدىس ئاللاھ رازى بولغان بىر قانچە ساھابىلاردىن سابىت بولغان، ئۇلاردىن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېگەن: «ئى ئىنسانلار! سىلەر قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ ھوزۇرىغا يالاق ئاياق، يالنىڭچ ۋە خەتنە قىلىنمىغان ھالەتتە توپلىنىسىلەر، مەخلۇقاتلارنى دەسلەپتە قانداق ياراتقان بولساق، شۇ ھالىتىدە ئەسلىگە قايتۇرىمىز. (بۇ) بىز ئۈستىمىزگە ئالغان ۋەدىدۇر، (ئۇنى) چوقۇم ئىشقا ئاشۇرىمىز، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى: ئاگاھ بولۇڭلاركى، قىيامەت كۈنى خالايقىلاردىن تۇنجى قېتىم كىيىم كەيدۈرۈلىدىغانلار، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر، ئاگاھ بولۇڭلاركى، مېنىڭ ئۈممىتىمدىن سول تەرىپىدىن تۇتۇلغان بىر قىسىم كىشىلەر كەلتۈرۈلىدۇ، مەن: بۇ مېنىڭ ئەسھابىلىرىم دەيمەن، ئۇلار ماڭا: سېنىڭدىن كېيىن ئۇلارنىڭ نېمە ئىشلارنى پەيدا قىلغانلىقىنى سەن بىلمەيسەن دېدى، مەن ياخشى بەندە-ئىسا ئەلەيھىسسالام ئېيتقاندەك: مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغان مۇددەتتە، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىم، مېنى قەبىزى روھ قىلغىنىڭدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ، سەن ھەممە نەرسىدىن خەۋەردارسەن دەيمەن، ماڭا: ئۇلار سەندىن ئايرىلغاندىن باشلاپ دىندىن يېنىۋالدى دېيىلىدۇ». [بۇخارى رىۋايىتى 4625-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2860-ھەدىس].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.